

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата психологічних наук, доцента

Смокової Людмили Степанівни

на дисертаційне дослідження Волкової Олени Олегівни

на тему: «Копінг-поведінка моряків в умовах невизначеності та ризику», подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія

Актуальність обраної теми дослідження. Актуальність вивчення копінгповедінки та психологічного здоров'я та благополуччя у професійній діяльності моряків обумовлена необхідністю адаптуватися до умов невизначеності та ризику з метою підвищення компетенцій протистояти різноманітним труднощам, що виникають перед ними, знаходити вихід із непростих ситуацій та знаходити нестандартні рішення. Копінг-поведінка найбільш яскраво проявляється в ситуаціях, коли виклики до подолання розвиваються на різних рівнях. Використання ефективних стратегій копінг-поведінки для подолання професійного стресу спрямовано на підвищення адаптивних можливостей особистості, її емоційної стійкості та призводить до покращення суб'єктивного стану особистості та психологічного здоров'я та благополуччя у професійній діяльності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота Волкової Олени Олегівни «Копінг-поведінка моряків в умовах невизначеності та ризику» відповідає науковому напрямку кафедри диференціальної і спеціальної психології, вона спрямована на вирішення проблеми копінг-поведінки в умовах невизначеності та ризику.

Дисертаційне дослідження виконано в рамках комплексної науково-дослідної теми кафедри диференціальної і спеціальної психології «Дослідження психологічного здоров'я особистості: саноцентричний підхід» (номер державної реєстрації 0122U000260).

Практичне значення дослідження полягає в тому, що висновки і пропозиції, сформульовані в дисертації, можуть бути використані в розробці та впровадженні програм та підходів для підтримки психологічного здоров'я та оптимізації пристосування моряків до стресових ситуацій, що може покращити безпеку та ефективність їхньої роботи на морі, а також сприяти зменшенню ризиків для їхнього фізичного та психічного здоров'я.

Заслугує уваги той факт, що отримані результати було впроваджено у навчальну програму підготовки «Кризового центру міжнародної компанії OSM» та використовуються в процесі викладання спецкурсу професійно-орієнтованих лекцій та семінарів для працівників морських кризових центрів: «ПТСР та Стрес», «Депресія. Панічні атаки. Розлад адаптації», «Самогубства. Залежна поведінка», «Відновлення психологічного здоров'я моряків». Було розроблено інформативні брошури на англійській мові для моряків на тему ПТСР.

Наукова новизна одержаних результатів міститься у низці положень та висновків, достатньою мірою обґрунтованих дисертантом. Наукова новизна та теоретичне значення дисертаційного дослідження полягають в тому, що систематизовано та уточнено зміст наукових понять «копінг-поведінка» як фундаментальних установок стосовно власного життя моряка в умовах невизначеності та ризику, «здорова копінг-поведінка», «нездорова копінг-поведінка» з позицій саноцентричного підходу, розкрито структурні особливості соціальних чинників, які впливають на формування копінг-поведінки моряків і складаються з двох компонентів: вікозалежні особливості та соціальний бекграунд.

Прикладна цінність дисертаційного дослідження Волкової О.О. визначається використанням різних методів статистичного аналізу, що забезпечило високу надійність і достовірність наведених у дисертації результатів.

Крім того, проведено теоретико-методологічний аналіз досліджуваної проблеми, чітко сформульовано теоретико-методологічні засади та ключові

концептуальні положення, що свідчить про наукової глибини дослідження.

Для реалізації ідеї дослідження авторка докладала зусиль, охоплюючи як теоретичне осмислення наукових джерел, так і проведення емпіричних досліджень, щоб краще зрозуміти специфіку та особливості феномену копінг-поведінки в умовах невизначеності і ризику.

Варто відзначити ґрунтовний підхід дисертантки до вибору психодіагностичного інструментарію емпіричного дослідження.

Ступінь обґрунтованості положень і висновків дослідження. Дисертація Волкової О.О. містить низку тверджень та висновків, які є достатньою мірою обґрунтованими та логічними. Окреслені у вступі роботи мета та завдання дослідження були досягнуті шляхом комплексного поєднання загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, основою дослідження став широкий перелік нормативних та наукових джерел вітчизняних та зарубіжних авторів.

Все це дозволяє стверджувати, що дана дисертаційна робота має дійсно наукову новизну, є завершеним, самостійно виконаним дисертанткою дослідженням.

Дисертаційна робота Волкової О.О. є результатом самостійних досліджень здобувачки і не містить ознак порушення норм академічної доброчесності.

Акцентуючи увагу на достатньо високому науковому рівні дисертаційної роботи, як у теоретичному, так і практично-впроваджувальному аспектах, слід виділити окремі зауваження та висловити деякі побажання:

1. В дисертаційній роботі у Таблиці 3.1 представлено «Види факторів впливу на копінг-поведінку моряків», а саме Зовнішні природні чинники, Внутрішні (ментальні) чинники та Зовнішні соціальні чинники. Яким саме чином було виявлено та верифіковано ці фактори впливу на копінг-поведінку моряків та чи впливають виявлені Вами фактори на відчуття психологічного благополуччя?

2. В Дисертації, Додатках та Актах впровадження Ви презентуєте розроблені та проведені тренінги: «Відновлення психологічного здоров'я моряків», «Психічне здоров'я моряків», «Охорона психічного здоров'я», «ПТСР та Стрес», «Депресія. Панічні атаки. Розлад адаптації», «Самогубства. Залежна поведінка». Поясніть, будь ласка, на розвиток яких саме копінг-стратегій спрямовані вище перелічені заходи. Тобто бажано було б надати рекомендації та розробити тренінгові вправи щодо здорових копінг-стратегій за результатами проведеного дослідження.

Зазначені зауваження носять характер побажань і не знижують загальної позитивної оцінки наукового дослідження.

Дисертація Волкової Олени Олегівни за темою «Копінг-поведінка моряків в умовах невизначеності та ризику» за спеціальністю 053 «Психологія» виконана на належному високому науково-теоретичному рівні, повністю відповідає Постанови Кабінету Міністрів України «Порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 року, а її авторка заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія у галузі знань «Соціальні та поведінкові науки».

Рецензент

кандидат психологічних наук, доцент, доцент

кафедри практичної та клінічної психології

Одеського національного

університету імені І.І.Мечникова

Людмила СМОКОВА

Підпис громад. Людмила Смокова
посада доцент
ЗАВІРЯЮ:
Проректор ОНУ імені І. І. Мечникова
Запорожченко О. В.